

**ДЖЕФФРІ
АРЧЕР**

VII

**ЛЮДИНОЮ
ВІН БУВ**

Роман

**ХРОНІКИ
КЛІФТОНА**

Харків
«ФОЛІО»
2021

ГАРРІ Й ЕММА КЛІФТОН 1978—1979

1

Номер Шість натиснув на курок. Куля вилетіла зі швидкістю двісті дванадцять миль на годину, потрапила в ціль на кілька сантиметрів нижче від лівої ключиці й миттю вбила свою жертву.

Наступна куля застрягла в дереві, за кілька ярдів від того місця, де впали обидва тіла. За кілька хвилин п'ятеро бійців SAS продерлися крізь зарості повз кинуту копальню олова й оточили обидва тіла. Кожен із них виконував свої обов'язки без дискусій і запитань, ніби висококваліфіковані механіки на піт-стопі Формули-1.

Номер Один, лейтенант, який командував загоном, підняв пістолет Пенгеллі й поклав його в поліетиленовий пакет, а Номер П'ять, лікар, опустився на коліна біля жінки й намацав пульс: слабкий, але вона все ще була жива. Мабуть, знепритомніла при першому пострілі, саме тому людей перед розстрілом часто прив'язують до стовпа.

Номери Два і Три, обидва — капрали, делікатно переклали жінку на ноші й понесли до галявини в лісі за кілька сотень ярдів звідти, де на них чекав гелікоптер, несучий гвинт якого продовжував обертатися. Як тільки ноші закріпили всередині, Номер П'ять піднявся на борт, аби приєднатися до своєї пацієнтки. У той момент, коли він зафіксував ремінь безпеки, гелікоптер злетів. Медик іще раз перевірів пульс жінки — він був стабільним.

На землі Номер Чотири, сержант, чемпіон полку з боксу у важкій вазі, підняв друге тіло й перекинув його через плече, ніби це був лантух із картоплею. Сержант побіг у протилежний від своїх колег бік. Він достеменно знав, куди треба йти.

Миттю пізніше з'явився другий гелікоптер, який кружляв над головами військових, відкидаючи широкий промінь світла на зону бойових дій. Номери Два й Три швидко підхопили ноші й приєдналися до Номера Шостого, стрільця, який зліз із дерева і, повісивши карабін на плече, узявся шукати дві свої кулі.

Перша куля увійшла в землю за кілька метрів від того місця, де впав Пенгеллі. Номер Шість, який відстежив траєкторію польоту, знайшов її за лічені хвилини. Незважаючи на те, що кожен службовець підрозділу мав досвід у виявленні рикошетів або залишків пороху, пошуки другого набою зайняли трохи більше часу. Один із капралів, котрий брав участь у такій місії лише вдруге, підняв руку, щойно побачивши кулю. Він виколупав її з дерева своїм ножом і простягнув першому, який закинув її в інший поліетиленовий пакет; сувенір, який покладуть у приміщення, в якому зроду не влаштовували дня відкритих дверей. Роботу виконано.

Четверо чоловіків побігли повз стару олов'яну копальню на галявину й опинилися там саме тоді, коли приземлявся другий гелікоптер. Лейтенант зачекав, поки його люди виберуться на борт, а потім зайняв місце біля пілота попереду й припнувся ременем безпеки. Коли гелікоптер злетів, він поглянув на секундомір.

— Дев'ять хвилин, сорок три секунди. Непогано! — гукнув він під гуркіт обертового гвинта.

Ще раніше він запевнив свого командира, що операція буде не лише успішною, але й забере менше десяти хвилин. Військовий оглянув місцевість унизу, помітивши, що, окрім кількох відбитків ніг, які змие перша ж дощова злива, не лишилося й сліду від того, що щойно там сталося. Якби хтось із місцевих жителів помітив два гелікоптери, що прямували урізнобіч, вони б навіть не задумалися над цим. Зрештою, до бази військово-повітряних сил у Бодміні¹ було лише двадцять миль, а щоденні маневри стали частиною повсякденного життя місцевих жителів.

---

¹ Бодмін — місто у графстві Корнуолл (Англія).

Однак один місцевий достеменно знав, що там відбувається. Полковник Генсон, кавалер ордена Воєнного хреста, зателефонував на базу в Бодміні вже за кілька хвилин, як тільки побачив, що Пенгеллі вийшов із котеджу, міцно тримаючи за руку свою доньку. Він набрав номер, на який йому доручили телефонувати, якщо вважатиме, що їй загрожує якась небезпека. Він навіть не уявляв, хто перебуває на іншому кінці дроту, промовив лише одне слово «Пустирник», і лінія замовкла. Через сорок вісім секунд у повітря здійнялася пара гелікоптерів.

Командир підійшов до вікна й спостерігав, як два гелікоптери «Пума» пролетіли над його кабінетом і попрямували на південь. Він міряв кроками кімнату, час від часу зиркаючи на годинник. Людина дії, він народився не для того, щоб залишатися простим глядачем, хоча й неохоче визнавав, що у тридцять дев'ять років уже був занадто старий для таємних операцій. «І служать також ті, які стоять в чеканні»¹.

Коли ж нарешті минуло десять хвилин, він повернувся до вікна, але довелося чекати ще три хвилини, перш ніж він помітив гелікоптер, що спускався крізь хмари. Він зачекав ще кілька секунд, перш ніж дозволити собі розтиснути пальці, бо якби не з'явився другий гелікоптер, це означало б, що операція провалилася. Вказівки з Лондона не могли бути ще чіткішими. Якби жінка була мертва, її тіло мали перевезти до Труро й помістити у приватний шпиталь, де третя команда вже отримала свої вказівки. Якби вона вижила, її слід було відправити до Лондона, де нею заопікується четверта команда. Командир не знав, яке вони отримали завдання, і навіть уявлення не мав, хто ця жінка; у нього не було повноважень, щоб отримати таку інформацію.

Коли гелікоптер приземлився, командир усе ще залишався на місці. Двері відчинилися, звідти вистрибнув лейтенант, зігнувшись навпід, коли ще обертався несучий гвинт. Він пробіг кілька ярдів, перш ніж випростатися, а коли побачив пол-

---

¹ Джон Мільтон. На свою сліпоту. Переклад Михайла Ореста.

ковника, який стояв біля вікна, показав йому великі пальці. Командир зітхнув із полегшенням, повернувся до свого столу й зателефонував за номером, вказаним у нотатнику. Це був другий і останній раз, коли він розмовляв із секретарем Кабінету Міністрів.

— Полковник Доус, сер.

— Доброго вечора, полковнику, — відгукнувся сер Алан.

— Операцію «Пустирник» завершено успішно, сер. «Пу-ма-один» повернулася на базу. «Пума-два» — на шляху додому.

— Спасибі, — подякував сер Алан і поклав слухавку.

Не можна було втрачати жодної хвилини. Його наступний відвідувач міг з'явитися будь-якої хвилини. Ніби наврочив, бо двері відчинилися і його секретарка оголосила:

— Лорд Беррінгтон.

— Джайлзе, — сказав сер Алан, підводячись з-за столу і тиснувши руку своєму гостю. — Чи можу запропонувати вам чаю або кави?

— Ні, дякую, — відмовився Джайлз, його цікавило лише одне: з'ясувати, чому секретар Кабінету Міністрів так терміново хотів його бачити.

— Даруйте, що витягнув вас із зали засідань, — продовжив сер Алан, — але мені необхідно обговорити з вами одну приватну справу, згідно із засадами Таємної ради.

Джайлз не чув цих слів із часу, коли працював у Кабінеті Міністрів, але йому не варто було нагадувати, що все, про що вони із сером Аланом мали намір розмовляти, не можна буде повторити нікому, хіба що іншій особі, котра також входить до Таємної ради.

Джайлз ствердно кивнув, а сер Алан промовив:

— Дозвольте почати з того, що ваша дружина Карін — не донька Пенгеллі.

Дзенькнула розбита шибка, і за мить усі шестеро вже були всередині. Вони не знали, що саме треба шукати, але коли побачили це, вже не мали сумнівів. Майор, який вів другий

загін, котрий називали сміттярами, не мав секундоміра, бо не поспішав. Його людей навчили не квапитися, натомість переконатися, що нічого не пропустили. Адже другого шансу їм не випаде.

На відміну від своїх колег із першого загону, вони були одягнені в спортивні костюми й тримали в руках великі чорні пластикові пакети для сміття. Але був один виняток — Номер Чотири — та він не був постійним членом їхнього підрозділу. Всі фіранки зашлюпили і, лише тоді увімкнувши світло, почали пошуки. Чоловіки прискіпливо оглядали кожну кімнату, швидко, методично, не залишаючи нічого на волю випадку. За дві години вони наповнили вісім поліетиленових пакетів. Тіло, яке Номер Чотири поклав на килим у вітальні, проігнорували, хоча один із них й обшукав його кишень.

Наприкінці оглянули три валізи, що лишилися стояти біля дверей у коридорі, — справжній скарб. Їх зацікавила лише одна з них, вона містила більше інформації, ніж усі інші разом: щоденники, імена, номери телефонів, адреси й конфіденційні дані, які Пенгеллі, без сумніву, мав намір відвезти до Москви.

Потім загін витратив іще годину на повторну перевірку, але нічого цікавого не знайшли, це були професіонали, навчені правильно робити все з першого разу. Як тільки командир переконався, що нічого нового вже знайти не зможуть, шестеро чоловіків вибралися через задні двері й розділилися, повернувшись окремими зумовленими маршрутами назад на базу, на місці лишився тільки Номер Чотири. Але він був не сміттярем, а руйнівником.

Коли сержант почув, як зачинилися задні двері, він запалив цигарку й кілька разів затягнувся, перш ніж кинути недопалок на килим поруч із тілом. Потім скропив це місце гасом зі своєї запальнички, й за кілька хвилин спалахнуло синє полум'я, від якого загорівся килим. Він знав, що вогонь швидко пошириться невеликим дерев'яним котеджем, але йому варто було знати напевне, тому він залишався доти, доки не закашлявся від диму, тоді хутко вибрався з кімнати й подався до задніх дверей. Коли вибрався назовні, обернувся, аби переконатися, що вогонь захопив увесь котедж, а тоді побіг назад до бази. Він не став викликати пожежну команду.

Всі дванадцяттеро чоловіків повернулися до казарми в різний час і знову стали єдиною командою, коли пізніше того ж вечора зібрались у барі, щоб випити. Полковник приєднався до них.

Секретар Кабінету Міністрів стояв біля вікна у своєму кабінеті на першому поверсі й чекав, спостерігаючи, як Джайлз Беррінгтон покидає будинок № 10 і цілеспрямовано прямує уздовж Давнінг-стрит до Вайтхолу. Відтак повернувся за свій стіл, сів і ретельно продумав свій наступний дзвінок, як і те, що доведеться розкрити.

Коли задзеленчав телефон, Гаррі Кліфтон був на кухні. Він підняв слухавку і почув слова:

— Це Давнінг-стрит, десять, зачекайте, будь ласка, — він припустив, що це прем'єр-міністр телефонує Еммі. Ніяк не міг згадати, вона зараз у лікарні чи проводить зустріч у Беррінгтон-хаусі.

— Доброго ранку, пане Кліфтон, це Алан Редмейн. Вам зручно розмовляти?

Гаррі мало не засміявся вголос. Боровся зі спокусою сказати: «Ні, сер Алан, незручно: я зараз на кухні, готую собі горнятко чаю і не можу визначитися, покласти одну чи дві грудочки цукру, тож, можливо, ви можете зателефонувати пізніше?» Натомість вимкнув чайник.

— Звісно, сер Алан, чим я можу допомогти?

— Я хотів, щоб ви дізналися першим, що Джон Пенгеллі вже не проблема, і хоча вас тримали у невіданні, маєте знати, що ваші побоювання щодо Карін Брандт були необґрунтованими, хоча й зрозумілими. Пенгеллі не був її батьком, й упродовж останніх п'яти років вона була одним із наших найдовірениших оперативників. Тепер, коли Пенгеллі не становить проблеми, вона отримує оплачувану відпустку, і ми не плануємо залучати її до роботи в майбутньому.

Гаррі вирішив, що «вже не проблема» означає «Пенгеллі ліквідували», і хоча лишалося іще кілька запитань, які він хотів би поставити секретареві Кабінету Міністрів, однак утримав їх при собі. Він знав, що той, хто зберігає таємниці навіть від прем'єр-міністра, навряд чи на них відповідь.

ЗМІСТ

Пролог. 1978	5
Гаррі й Емма Кліфтон. 1978—1979	10
Джайлз Беррінгтон. 1979—1981	46
Себастьян Кліфтон. 1981	82
Леді Вірджинія Фенвік. 1981—1982	159
Джессіка Кліфтон. 1982—1984	180
Леді Вірджинія Фенвік. 1983—1986	219
Себастьян Кліфтон. 1984—1986	267
Гаррі й Емма Кліфтон. 1986—1989	305
Емма Кліфтон. 1990—1992	345
Гаррі Артур Кліфтон. 1920—1992	370